

UPOREDNO-PRAVNI PREGLED OSNOVNIH NAČELA O POLOŽAJU SUDSTVA

1. Ustav Republike Srbije
2. Nacionalna strategija reforme pravosuđa Republike Srbije
3. Osnovna načela nezavisnosti sudstva, usvojena od strane Sedmog kongresa UN i prihvaćena od strane Generalne Skupštine UN
4. IBA minimum standarda nezavisnosti sudstva (International Bar Association)
5. Preporuka R (94) 12 Komiteta ministara Saveta Evrope državama članicama o nezavisnosti, efikasnosti i ulozi sudija,
6. Evropska povelja o zakonu za sudije
7. Bangalorski principi sudijskog ponašanja (2002.)

Beograd, 21. februar 2007. godine

ABA CEELI je finansirana od strane Agencije S.A.D. za međunarodni razvoj (USAID)

“Štampanje ovog materijala omogućeno je uz finansisku pomoć Agencije SAD za međunarodni razvoj na osnovu Kooperativnog sporazuma sa Američkim udruženjem pravnika Pravna inicijativa za Srednju Evropu i Evroaziju. Mišljenja i stanovišta izneta u ovom dokumentu ne moraju neizostavno predstavljati i mišljenja ABA/CEELI, Agencije SAD za međunarodni razvoj i Vlade SAD”.

U nameri da doprinese procesu pravne reforme u Srbiji pružanjem tehničke pravne pomoći Radnoj grupi za utvrđivanje osnovnih načela za izradu sistemskih zakona za regulisanje pravosuđa, a u saradnji sa Misijom OEBS-a u Srbiji i Sekretarijatom za implementaciju strategije reforme pravosuđa (Sekretarijat), ABA-CEELI je pripremila ovaj uporedno-pravni pregled osnovnih načela o položaju sudstva, na osnovu odredaba koje se nalaze u sledećim dokumentima:

1. Ustav Republike Srbije, proglašen 8. novembra 2006.g.
2. Nacionalna strategija reforme pravosuđa, iz aprila 2006.g.
3. Osnovna načela nezavisnosti sudstva, usvojena od strane Sedmog kongresa UN i prihvaćena od strane Generalne Skupštine UN, 1985.
4. IBA minimum standarda nezavisnosti sudstva (International Bar Association) 1982.
5. Preporuka R (94) 12 Komiteta ministara Saveta Evrope državama članicama o nezavisnosti, efikasnosti i ulozi sudija,
6. Evropska povelja o zakonu za sudije
7. Bangalorski principi sudijskog ponašanja (2002.)

Odredbe navedenih dokumenata sistematizovane su na sledeći način:

	strana
1. Nezavisnost i nepristrasnost	4
2. Kvalifikacije, izbor i obuka	7
3. Uslovi i stalnost službe	10
4. Disciplinska odgovornost, suspenzija, i razrešenje	13
5. Standardi ponašanja	16
6. Sloboda izražavanja, udruživanja i okupljanja	18
7. Odnos prema izvršnoj i zakonodavnoj vlasti	20
8. Finansije	25

ABA-CEELI napominje da je navedena sistematizacija uslovna, te da će u narednom periodu prilagoditi ovaj uporedno-pravni pregled komentarima, sugestijama i potrebama Radne grupe, u koordinaciji sa Misijom OEBS-a i Sekretarijatom.

1. NEZAVISNOST I NEPRISTRASNOST	
<i>Ustav Republike Srbije</i>	<p style="text-align: center;">Nezavisnost sudije Član 149.</p> <p>Sudija je u vršenju sudijske funkcije nezavisan i potčinjen samo Ustavu i zakonu. Svaki uticaj na sudiju u vršenju sudijske funkcije je zabranjen.</p> <p style="text-align: center;">Imunitet Član 151.</p> <p>Sudija ne može biti pozvan na odgovornost za izraženo mišljenje ili glasanje prilikom donošenja sudske odluke, osim ako se radi o krivičnom delu kršenja zakona od strane sudije. Sudija ne može biti lišen slobode u postupku pokrenutom zbog krivičnog dela učinjenog u obavljanju sudijske funkcije bez odobrenja Visokog saveta sudstva.</p> <p style="text-align: center;">Visoki savet sudstva Član 153.</p> <p>Visoki savet sudstva je nezavisan i samostalan organ koji obezbeđuje i garantuje nezavisnost i samostalnost sudova i sudija.</p> <p>...</p>
<i>Nacionalna strategija reformе pravosuđa Republike Srbije</i>	<p>II. Sprovođenje A. Novi ustavni i zakonski okvir</p> <p>Individualnu nezavisnost sudija garantovaće novi pravosudni organ tako što će imati isključivu nadležnost da odlučuje o konačnom izboru nakon izbora sudija na određeno vreme, zatim o napredovanju, odgovornosti, razrešenju, materijalnom položaju, stalnosti, nepremostivosti, imunitetu i edukaciji.</p> <p>B Nezavisni sudski sistem 1. Nezavisno upravljanje</p> <p>.....</p> <p>Visoki savet sudstva je ustavna kategorija. Visoki savet sudstva je garant nezavisnosti i samostalnosti sudova i sudija, i predstavlja rukovodeći i nadzorni organ sudskog sistema. Visoki savet sudstva ima odlučujuću ulogu u procesu izbora, napredovanja, odgovornosti, materijalnog položaja, i prestanka sudijske funkcije. Takođe ima nadležnosti u pogledu ljudskih resursa, organizacije i nadzora, budžeta, merenja rezultata, opšteg okvira i unutrašnjeg uređenja i rada sudova i strateškog planiranja.</p> <p>.....</p>
<i>UN Osnovna načela nezavisnosti sudstva</i>	<p>Nezavisnost sudstva</p> <p>2. Sudstvo rešava predmete nepristrasno, na osnovu činjenica i u skladu sa zakonom, bez ikakvih ograničenja, nepropisnih uticaja, podsticaja, pritisaka, pretnji ili ometanja, direktnih ili indirektnih, sa bilo koje strane i iz bilo kojeg</p>

	<p>razloga.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Sudstvo je nadležno za sva pitanja sudske prirode i ima isključivu nadležnost da odlučuje da li neko pitanje koje se podnese sudu na odlučivanje spada u sudsku nadležnost, kako je zakonom definisano. 4. Ne smije biti nikakvih neprimjerenih i nepropisnih miješanja u proces suđenja, kao što ni odluke sudova ne smiju biti podložne izmjenama. Ovo načelo se ne odnosi na ispitivanje ustavnosti ili ublažavanje ili zamjenu sudskih sankcija od strane nadležnih organa, u skladu sa zakonom. 5. Svako ima pravo da mu sude redovni sudovi ili tribunali u propisanim zakonskim postupcima. Neće se osnivati tribunali koji ne postupaju po propisno uspostavljenim pravilima pravnog postupka da bi zamijenili nadležnost redovnih sudova i sudskih tribunala. 6. Načelo nezavisnosti sudstva ovlašćuje sudstvo i zahtijeva od njega da obezbjedi da se sudski postupci odvijaju pravično i da se poštuju prava stranaka.
<p><i>IBA Minimum standarda nezavisnosti sudstva</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. a) Svaki sudija pojedinac treba da uziva ličnu i stvarnu nezavisnost. b) Lična nezavisnost podrazumeva da su odredbe i uslovi sudske službe adekvatno obezbeđeni, tako da osiguraju da sudije ne podležu kontroli izvršne vlasti. c) Stvarna nezavisnost podrazumeva da sudija, u vršenju sudijske funkcije, podleže samo pravu i svojoj savesti. <p>43. Sudija treba da uživa imunitet od zakonskih postupaka i obaveze svedocenja u vezi sa pitanjima koja su se javila u vezi sa vršenjem svoje sudijske funkcije.</p> <p>44. Sudija ne treba da odlučuje u predmetu ako bi se osnovano moglo posumnjati u postojanje njegove pristrasnosti ili potencijalne pristrasnosti.</p> <p>45. Sudija treba da izbegava bilo kakav vid ponasanja koji bi mogao da stvori utisak pristrasnosti.</p>
<p><i>Preporuka R (94) 12 Saveta Evrope</i></p>	<p>Načelo I - Opšta načela nezavisnosti sudija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Potrebno je preduzeti sve potrebne mjere za zaštitu, obezbeđenje i unaprijeđenje nezavisnosti sudija. 2. a)... <ol style="list-style-type: none"> i. odluke sudija ne smiju biti predmet bilo kakve druge revizije osim u okviru postupka po pravnim lijekovima koji je predviđen zakonom; ii. stalnost sudijske funkcije i plate sudija moraju se garantovati zakonom; iii. nijedan organ, osim samih sudova, ne smije odlučivati o njihovoj nadležnosti, kako je predviđena zakonom; iv. s izuzetkom odluka o amnestiji, pomilovanju i sl., vladi ili izvršnoj vlasti ne može se omogućiti da donose bilo kakve odluke kojima bi se retroaktivno poništavale sudske odluke. <p>d) U postupku suđenja sudije treba da budu nezavisne i sposobne da</p>

	<p>djeluju bez ograničenja, neprimjerenih uticaja, podstrekavanja, pritisaka, prijetnji ili miješanja, neposrednih ili posrednih, sa bilo koje strane i iz bilo kojeg razloga. ...</p> <p>e) Raspodjela predmeta ne smije biti pod uticajem želja ma koje stranke ili lica zainteresovanih za ishod slučaja. ...</p> <p>f) Predmet se ne smije oduzeti sudiji bez valjanog razloga, kao što su slučajevi ozbiljne bolesti ili sukoba interesa. Svi razlozi za izuzeće sudije kao i postupak izuzeća moraju biti zakonom propisani i ne smiju biti pod uticajem ma kog interesa vlade ili drugog organa izvršne vlasti. Odluku o izuzeću sudije treba da donosi nezavisni organ koji uživa podjednaku sudsku nezavisnost kao i sudije.</p> <p>3. Sudijama, imenovanim ili izabranim, mora se garantovati stalnost funkcije sve do ispunjenja zakonskih uslova za penziju ili do isteka njihovog mandata, tamo gdje takav mandat postoji.</p>
<p><i>Evropska povelja o zakonu za sudije</i></p>	<p>Opšta načela</p> <p>1.1. Zakon za sudije ima za cilj da obezbijedi stručnost, nezavisnost i nepristrasnost, koju svako lice opravdano očekuje od sudova i svakog sudije kojem je povjerena zaštita njegovih prava. Ovo isključuje svaku odredbu i svaki postupak koji bi vodio umanjuju povjerenja u takvu stručnost, nezavisnost i nepristrasnost. ...</p> <p>1.2. U svakoj evropskoj državi, osnovna načela zakona za sudija utvrđuju se unutrašnjim propisima na najvišem nivou, a njegove odredbe najmanje na nivou zakona.</p> <p>4.3. Sudije se moraju uzdržati od svakog ponašanja, postupka ili izražavanja koje može uticati na povjerenje u njihovu nezavisnost i nepristrasnost.</p> <p>Prestanak funkcije</p> <p>7.1. Sudiji trajno prestaje funkcija na osnovu podnošenja ostavke, medicinskog nalaza o fizičkoj nesposobnosti, dostizanja starosne granice, istekom zakonski utvrđenog mandata ili na osnovu razrješenja koje se proglašava u postupku predviđenom u stavu 5.1.</p> <p>7.2. Postojanje nekog od razloga predviđenih u stavu 7.1, osim dostizanja starosne granice ili isteka zakonski utvrđenog mandata, mora utvrditi organ pomenut u stavu 1.3¹.</p>

¹ Stav 1.3. glasi “U vezi sa svakom odlukom koja utiče na izbor, zapošljavanje, imenovanje, napredovanje u karijeri ili prestanak funkcije sudije, zakonom se predviđa intervencija organa nezavisnog od izvršne i zakonodavne vlasti, od čijeg članstva barem polovinu čine sudije, koje su izabrale njihove kolege sudije, na način koji garantuje najširu predstavljenost sudstva.”

2. KVALIFIKACIJE, IZBOR I OBUKA

<p><i>Ustav Republike Srbije</i></p>	<p style="text-align: center;">Predsednik Vrhovnog kasacionog suda Član 144.</p> <p>Predsednika Vrhovnog kasacionog suda, na predlog Visokog saveta sudstva, po pribavljenom mišljenju opšte sednice Vrhovnog kasacionog suda i nadležnog odbora Narodne skupštine, bira Narodna skupština.</p> <p>Predsednik Vrhovnog kasacionog suda bira se na period od pet godina i ne može biti ponovo biran.</p> <p>Predsedniku Vrhovnog kasacionog suda prestaje funkcija pre isteka vremena na koje je izabran na njegov zahtev, nastupanjem zakonom propisanih uslova za prestanak sudijske funkcije ili razrešenjem iz zakonom propisanih razloga za razrešenje predsednika suda.</p> <p>Odluku o prestanku funkcije predsednika Vrhovnog kasacionog suda donosi Narodna skupština, u skladu sa zakonom, pri čemu odluku o razrešenju donosi na predlog Visokog saveta sudstva.</p> <p style="text-align: center;">Izbor sudija Član 147.</p> <p>Narodna skupština, na predlog Visokog saveta sudstva, bira za sudiju lice koje se prvi put bira na sudijsku funkciju.</p> <p>Mandat sudiji koji je prvi put izabran na sudijsku funkciju traje tri godine.</p> <p>Visoki savet sudstva, u skladu sa zakonom, bira sudije za trajno obavljanje sudijske funkcije, u istom ili drugom sudu.</p> <p>Visoki savet sudstva odlučuje i o izboru sudija koji su na stalnoj sudijskoj funkciji u drugi ili viši sud.</p>
<p><i>Nacionalna strategija reform pravosuđa Republike Srbije</i></p>	<p>C.TRSPARENTNI PRAVOSUDNI SISTEM</p> <p>1. Otvoreni proces izbora, napredovanja, odgovornosti i prestanka sudijske funkcije</p> <p>Proces imenovanja i izbora sudija mora biti u funkciji institucionalne i individualne nezavisnosti sudskog sistema. Novi Ustav mora da utvrdi i garantuje nezavisnost i samostalnost sudija. Individualnu nezavisnost sudija garantovaće Visoki savet sudstva kao novi sudski organ u Ustavnom sistemu Republike Srbije.</p> <p>Visoki savet sudstva će imati isključivu nadležnost da Narodnoj skupštini Republike Srbije predlaže kandidate za prvi izbor na sudijsku funkciju. Predložene kandidate Narodna skupština bira na određeno vreme od tri godine. Po isteku ovog perioda Visoki savet sudstva u zakonski propisanoj proceduri donosi odluku o stalnom imenovanju na sudijsku funkciju, a odluku deklarativno potvrđuje predsednik Narodne skupštine, pred kojim izabrane sudije polažu zakletvu, nakon čega stupaju na sudijsku funkciju.</p> <p>Predsednike sudova biraće Narodna skupština na predlog Visokog saveta sudstva, po postupku koji će biti uređen posebnim zakonom.</p> <p>Nakon formiranja Nacionalnog instituta za obuku u pravosuđu, uspešno položeni završni ispit na ovom Institutu postaće vrlo cenjen kriterijum za izbor na sudijsku</p>

	<p>funkciju. Visoki savet sudstva će razviti precizne kriterijume za novi način predlaganja, izbora, napredovanja, odgovornosti i prestanka sudijske funkcije. Donošenjem novog Ustava, odnosno zakonskog okvira, formiraće se nova mreža sudova sa izmenjenim nadležnostima i optimalnim brojem potrebnih sudija, u skladu sa potrebama i jasno merljivim standardima i kriterijumima, koje će utvrditi Visoki savet sudstva.</p> <p>...</p> <p>Ovaj postupak biće bliže ureden posebnim zakonom, i sproveden od strane Visokog saveta sudstva, po pribavljenom mišljenju Odbora za pravosuđe Narodne skupštine Republike Srbije, koje neće biti obavezujuće.</p> <p>2.Standardizovani sistem obuke i stručnog usavršavanja</p> <p>Usvajanjem novog Zakona o obuci sudija, javnih tužilaca, zamenika javnih tužilaca, i sudijskih i tužilačkih pomoćnika, stvoriće se uslovi za organizovano sticanje i usavršavanje teorijskih i praktičnih znanja i veština potrebnih za samostalno, stručno i efikasno vršenje pravosudne funkcije.</p> <p>Vlada Republike Srbije će osnovati Nacionalni institut za obuku u pravosuđu do 2008. godine. Ova nezavisna pravosudna institucija, koja će raditi pod nadzorom Visokog saveta sudstva, preuzeće mandat, funkcije i resurse Pravosudnog centra. Predsednik Vrhovnog kasacionog suda i ministar pravde će biti članovi Upravnog odbora Instituta. Nacionalni institut za obuku u pravosuđu će pružati standarizovano početno i stalno profesionalno usavršavanje na više nivoa za zaposlene u pravosuđu. Obuka će staviti naglasak na tehnike upravljanja predmetima da bi se rešavalo pitanje znatnog broja zaostalih predmeta u sudovima Republike.</p> <p>Uspešno položeni završni ispit na ovom Institutu postaće vrlo cenjen kriterijum za prvi izbor kandidata na pravosudne funkcije. Permanentna edukacija nosilaca pravosudnih funkcija biće obavezna.</p>
<p><i>UN Osnovna načela nezavisnosti sudstva</i></p>	<p>10. Lica koja se biraju za sudije moraju biti ličnosti od integriteta i sposobnosti, s odgovarajućom obukom i pravnim obrazovanjem. Svaki postupak izbora sudija mora da obezbedi da se sudije ne biraju iz neprimjerenih razloga. Prilikom izbora sudija ne smije biti nikakve diskriminacije protiv lica na osnovu rase, boje, pola, vjeroispovijesti, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, imovine, rođenja ili statusa, osim uslova da kandidat za sudiju mora imati državljanstvo zemlje u kojoj se bira, koji se neće smatrati diskriminativnim.</p>
<p><i>IBA Minimum standarda nezavisnosti sudstva</i></p>	<p>26. Izbor sudija se zasniva na stručnosti, profesionalnosti i rezultatima rada (<i>mertis</i>).</p>
<p><i>Preporuka R (94) 12 Saveta Evrope</i></p>	<p>Načelo III - Odgovarajući uslovi rada</p> <p>1. Potrebno je obezbediti odgovarajuće uslove za rad kako bi se sudijama omogućilo da rade efikasno, i to posebno tako što će se:</p> <p>a) angažovati dovoljan broj sudija i obezbediti odgovarajuća obuka, kao što je praktična obuka u sudovima i, tamo gdje je to moguće, pri drugim</p>

	<p>ustanovama i tijelima, prije njihovog imenovanja i kasnije tokom karijere. Ova obuka treba da bude besplatna za sudije i da se posebno bavi novim pravnim propisima i sudskom praksom. Tamo gdje je to moguće, obuka treba da obuhvati i studijske posjete evropskim i drugim stranim organima vlasti kao i sudovima.</p>
<p><i>Evropska povelja o zakonu za sudije</i></p>	<p>Izbor, zapošljavanje, osnovna obuka</p> <p>2.1. Prema odredbama zakona povodom izbora i zapošljavanja sudija od strane nezavisnog organa ili savjeta, izbor kandidata zasniva se na njihovoj sposobnosti slobodne i nepristrasne procjene pravnih pitanja o kojima će odlučivati i primjene prava uz poštovanje dostojanstva ličnosti. Zakonom se isključuje mogućnost odbijanja kandidata samo zbog njihovog pola, etničke ili socijalne pripadnosti, filozofskih i političkih stavova ili vjeroispovijesti.</p> <p>2.2. Zakonom se predviđaju uslovi za izbor, koji u vidu zahtjeva vezanih za stručnu spremu ili prethodno iskustvo zajemčuju posebnu sposobnost za obavljanje sudijskih dužnosti.</p> <p>2.3. Zakonom se, putem odgovarajuće obuke na teret države, obezbjeđuje priprema izabranih kandidata za efikasno obavljanje sudijskih dužnosti. Organ pomenut u stavu 1.3 osigurava odgovarajuć i kvalitet obrazovnih programa i organizacije koja ih sprovodi, u svijetlu zahtjeva slobodoumnosti, stručnosti i nezavisnosti, koji su vezani za obavljanje sudijske dužnosti.</p> <p>Napredovanje u karijeri</p> <p>4.4. Sudijama zakon zajemčuje održavanje i usavršavanje njihovih znanja, tehničkih, kao i društvenih i kulturnih, koja su im potrebna za obavljanje njihovih dužnosti, putem redovnog pristupa obuci koju država plaća i čiju organizaciju obezbjeđuje, poštujući pri tom uslove predočene u stavu 2.3.²</p>

² Stav 2.3 glasi:

Zakonom se, putem odgovarajuće obuke na teret države, obezbjeđuje priprema izabranih kandidata za efikasno obavljanje sudijskih dužnosti. Organ pomenut u stavu 1.3 osigurava odgovarajuć i kvalitet obrazovnih programa i organizacije koja ih sprovodi, u svijetlu zahtjeva slobodoumnosti, stručnosti i nezavisnosti, koji su vezani za obavljanje sudijske dužnosti.

3. USLOVI I STALNOST SLUŽBE

<p><i>Ustav Republike Srbije</i></p>	<p style="text-align: center;">Stalnost sudijske funkcije Član 146.</p> <p>Sudijska funkcija je stalna. Izuzetno, lice koje se prvi put bira za sudiju bira se na tri godine.</p> <p style="text-align: center;">Nepremestivost sudije Član 150.</p> <p>Sudija ima pravo da vrši sudijsku funkciju u sudu za koji je izabran i samo uz svoju saglasnost može biti premešten ili upućen u drugi sud. U slučaju ukidanja suda ili pretežnog dela nadležnosti suda za koji je izabran, sudija izuzetno može bez svoje saglasnosti biti trajno premešten ili upućen u drugi sud, u skladu sa zakonom.</p> <p style="text-align: center;">Imunitet Član 151.</p> <p>Sudija ne može biti pozvan na odgovornost za izraženo mišljenje ili glasanje prilikom donošenja sudske odluke, osim ako se radi o krivičnom delu kršenja zakona od strane sudije. Sudija ne može biti lišen slobode u postupku pokrenutom zbog krivičnog dela učinjenog u obavljanju sudijske funkcije bez odobrenja Visokog saveta sudstva.</p>
<p><i>Nacionalna strategija reformе pravosuđa Republike Srbije</i></p>	<p>2. Nezavisni budžetski organ</p> <p>...</p> <p>Država će se postarati da obezbedi da sudije imaju sva sredstva neophodna za pravilno obavljanje njihovih dužnosti, a plate i materijalni položaj sudija će se u najkraćem mogućem roku utvrđivati tako da omogući zaštitu sudija od bilo kakvih pritisaka na odlučivanje.</p>
<p><i>UN Osnovna načela nezavisnosti sudstva</i></p>	<p>11. Dužina sudijskog mandata, nezavisnost sudija, osiguranje, odgovarajuća nadoknada, uslovi službe, visina penzija i starost potrebna kao uslov za odlazak u penziju garantovaće se na odgovarajući način zakonom.</p> <p>12. Sudijama, bilo imenovanim ili izabranim, garantovaće se stalnost funkcije do sticanja uslova za penziju ili isteka njihovog mandata, tamo gdje takav postoji.</p> <p>13. Unaprijeđenje sudija, tamo gdje takav sistem postoji, mora se zasnivati na objektivnim kriterijumima, posebno sposobnosti, integritetu i iskustvu.</p> <p>14. Raspodjela predmeta sudijama u okviru suda kome pripadaju stvar je unutrašnje sudske administracije.</p> <p>15. Sudije moraju biti vezane profesionalnom tajnom u pogledu razmatranja predmeta i povjerljivih informacija, stečenih prilikom obavljanja njihovih</p>

	<p>dužnosti van javnih rasprava, i nisu pod obavezom svjedočenja o tim pitanjima.</p> <p>16. Ne dirajući u pravila disciplinske odgovornosti ili bilo koje pravo na žalbu ili naknadu štete od države, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, sudije moraju uživati lični imunitet od građanske odgovornosti u parnicama za naknadu štete usled neprimjerenih postupaka ili grešaka u vršenju svoje sudijske funkcije.</p>
<p><i>IBA Minimum standarda nezavisnosti sudstva</i></p>	<p>12. Ovlascenje za premestaj sudije iz jednog suda u drugi treba da bude povereno sudskom organu, po mogucstvu uz saglasnost sudije, pod uslovom da takva saglasnost nece biti neosnovano uskracena.</p> <p>20. a) Zakon kojim se uvode izmene u pogledu uslova vršenja sudskih funkcija ne treba da se primenjuje na sudije koje se u trenutku stupanja zakona na snagu nalaze na funkciji, osim ukoliko te promene stvaraju bolje uslove. b) Donošenje zakona kojim se vrši reorganizaciju sudova ne treba da utice na sudije koje obavljaju funkcije u tim sudovima, osim u slucaju njihovog premestaja u drugi sud istog položaja.</p> <p>22. Sudije se po pravilu biraju doživotno, uz mogućnost razresenja i obaveznog odlaska u penziju u godinama koje su za to propisane zakonom u vreme izbora sudije</p> <p>23. a) Sudije ne treba da se imenuju na probni period, osim u pravnim sistemima gde izbor sudija ne zavisi od praktičnog profesionalnog iskustva kao uslova za imenovanje.</p> <p>24. Broj članova najvišeg suda treba da bude strogo određen, a njegova promena može biti izvršena samo zakonom.</p>
<p><i>Preporuka R (94) 12 Saveta Evrope</i></p>	<p>Načelo I - Opšta načela nezavisnosti sudija</p> <p>2. a) Nezavisnost sudija treba garantovati u skladu s odredbama Konvencije i ustavnim načelima, na primjer, tako što će se posebne odredbe dodati ustavima ili drugim zakonima ili tako što će se odredbe ove preporuke uključiti u domaće pravo. U skladu sa pravnom tradicijom svake od zemalja, ovakva pravila mogu da predviđaju, na primjer, sljedeće:</p> <p style="text-align: center;">...</p> <p style="text-align: center;">ii stalnost sudijske funkcije i plate sudija moraju se garantovati zakonom;</p> <p>2. c) Sve odluke o profesionalnoj karijeri sudija treba da se zasnivaju na objektivnim kriterijumima; izbor i karijera sudija (treba da se zasnivaju na uspjehu, uzimajući u obzir njihove kvalifikacije, integritet, sposobnost i efikasnost.</p> <p>Načelo III - Odgovarajući uslovi rada</p> <p>1. Potrebno je obezbijediti odgovarajuće uslove za rad kako bi se sudijama omogućilo da rade efikasno, i to posebno tako što će se:</p> <p style="margin-left: 20px;">a angažovati dovoljan broj sudija i obezbijediti odgovarajuća obuka, kao što je praktična obuka u sudovima i, tamo gdje je to moguće, pri drugim</p>

	<p>ustanovama i tijelima, prije njihovog imenovanja i kasnije tokom karijere. Ova obuka treba da bude besplatna za sudije i da se posebno bavi novim pravnim propisima i sudskom praksom. Tamo gdje je to moguće, obuka treba da obuhvati i studijske posjete evropskim i drugim stranim organima vlasti kao i sudovima;</p> <ul style="list-style-type: none"> b osigurati da status sudija i njihove plate odgovaraju dostojanstvu njihove profesije i teretu odgovornosti; c obezbijediti jasna perspektiva napredovanja u karijeri kako bi se što više sposobnih sudija zaposlilo i zadržalo; d obezbijediti odgovarajuće pomoćno osoblje i oprema, posebno oprema za automatizaciju kancelarijskog poslovanja i obradu podataka, kako bi se osiguralo da sudije rade efikasno i bez kašnjenja; e preduzeti odgovarajuće mjere za prenošenje nesudijskih poslova na druga lica, u skladu sa Preporukom br. R (86) 12 o mjerama sprečavanja i smanjenja opterećenja sudova. <p>2. Potrebno je preduzeti sve neophodne mjere da se osigura bezbjednost sudija, kao što su prisustvo obezbijedenja u prostorijama suda ili obezbjedjenje policijske zaštite sudijama...</p>
<p><i>Evropska povelja o zakonu za sudije</i></p>	<p>3.1. Odluku o imenovanju odabranog kandidata ili kandidatkinje na mjesto sudije i raspoređivanju u određeni sud donosi nezavisni organ pomenut u stavu 1.3 ili se odluka donosi na prijedlog ili preporuku ovog organa, s njegovom saglasnošću ili na osnovu njegovog mišljenja.</p> <p>3.4. U načelu, sudija koji već radi u sudu ne može se rasporediti na neku drugu sudijsku funkciju ili premjestiti bilo gdje, čak i na osnovu unaprijeđenja, ako na to dobrovoljno ne pristane. Izuzeci od ovog načela dozvoljeni su jedino ako je premještanje sudije vrsta disciplinske sankcije, u slučaju zakonite izmjene sudskog sistema i u slučaju privremenog raspoređivanja u susjedni sud radi ispomoći, pri čemu se zakonom izričito ograničava maksimalno trajanje takvog zadatka, što ne dovodi u pitanje primjenu odredbi stava 1.4.³</p> <p>4.1. Kada ne zasniva na dužini radnog staža, sistem unapređenja zasniva se isključivo na pokazanom kvalitetu rada i savjesnom obavljanju sudijskih dužnosti, što objektivno procijenjuje jedan ili nekoliko sudija i o čemu se razgovara sa dotičnim sudijom. Odluke o napredovanju zatim donosi organ pomenut u stavu 1.3⁴, li se one donose na njegov prijedlog ili uz njegov pristanak. Sudije koje nisu predložene za unapređenje moraju imati pravo da podnesu prigovor ovom organu.</p>

³ Stav 1.4 glasi:

Svakom sudiji koji/koja smatra da su mu/joj na bilo koji način ugrožena ili povrijeđena zakonska prava ili nezavisnost uopšte ili pravila postupka, zakon daje mogućnost obraćanja takvom nezavisnom organu, koji može da obezbijedi ili da predloži djelotvornu pomoć.

⁴ Id

4. DISCIPLINSKA ODGOVORNOST, SUSPENZIJA I RAZREŠENJE	
<i>Ustav Republike Srbije</i>	<p>Prestanak sudijske funkcije</p> <p>Član 148.</p> <p>Sudiji prestaje sudijska funkcija na njegov zahtev, nastupanjem zakonom propisanih uslova ili razrešenjem iz zakonom predviđenih razloga, kao i ako ne bude izabran na stalnu funkciju.</p> <p>Odluku o prestanku sudijske funkcije donosi Visoki savet sudstva. Protiv ove odluke sudija ima pravo žalbe Ustavnom sudu. Izjavljena žalba isključuje pravo na podnošenje Ustavne žalbe.</p> <p>Postupak, osnovi i razlozi za prestanak sudijske funkcije, kao i razlozi za razrešenje od dužnosti predsednika suda, uređuju se zakonom.</p>
<i>Nacionalna strategija reform pravosuđa Republike Srbije</i>	<p>IV. Okvir refome pravosuđa</p> <p>B. Nezavisni sudski sistem</p> <p>1. Nezavisno upravljanje</p> <p>...</p> <p>Visoki savet sudstva ima odlučujuću ulogu u procesu izbora, napredovanja, odgovornosti, materijalnog položaja i prestanka sudijske funkcije.</p>
<i>UN Osnovna načela nezavisnosti sudstva</i>	<p>17. Po optužbi ili prigovoru protiv sudije u njegovom/njenom profesionalnom svojstvu, mora se postupati brzo i pravič no u odgovarajućem postupku. Sudija ima pravo na pravično suđenje. Ispitivanje stvari u početnoj fazi vrši se bez prisustva javnosti, osim ukoliko sam sudija ne zatraži drugačije.</p> <p>18. Sudije se mogu suspendovati ili razriješiti samo iz razloga nesposobnosti ili ponašanja koje ih čini nedostojnim da obavljaju svoje dužnosti.</p> <p>19. Svi disciplinski postupci, postupci suspenzije ili razriješenja moraju biti uređeni u skladu s utvrđenim standardima sudskog postupanja.</p> <p>20. Sve odluke u disciplinskim postupcima, postupcima suspenzije ili razriješenja moraju biti podložne nezavisnom preispitivanju. Ovo načelo se ne mora primjenjivati na odluke najvišeg suda, kao ni na odluke skupštine prilikom opoziva visokih državnih funkcionera ili sličnih postupaka.</p>
<i>IBA Minimum standarda nezavisnosti sudstva</i>	<p>4. a) Izvršna vlast može da učestvuje u disciplinskoj odgovornosti sudija samo kroz upućivanje pritužbi protiv sudija, ili iniciranjem disciplinskih postupaka, ali ne i odlučivanjem u tim predmetima. Ovlašćenje da izrekne disciplinsku meru ili razresi sudiju mora biti povereno organu koja je nezavisan od izvršne vlasti.</p> <p>b) Ovlašćenje za razrešenje sudija bi trebalo da bude povereno sudskom tribunalu.</p> <p>c) Zakonodavnoj vlasti može biti dato ovlašćenje za razrešenje sudija, po mogućstvu nakon predloga sudske komisije.</p>

	<p>27. Disciplinski postupci i postupci za razresenje sudija treba da osiguraju princip pravivosti u odnosu na sudiju i mogucnost saslusanja.</p> <p>28. Disciplinski postupak treba da se odrzava bez prisustva javnosti. Sudija, medjutim moze zahtevati da se pretres odrzi javno, o cemu konacnu i obrazlozenu odluku donosi disciplinsku tribunal. Odluke u disciplinskim postupcima, bilo da su oni odrzani uz iskljucenje javnosti ili javno, mogu biti objavljene.</p> <p>29. a) Osnovi razresenje sudija moraju biti odredjeni zakonom i jasno definisani. b) Sve disciplinske radnje moraju biti bazirane na standardima sudijskog ponasanja utvrdjenih zakonom ili ustanovljenim pravilima suda.</p> <p>30. Sudija nece biti razresen, osim u slucaju izvršenja krivicnog dela, teske ili ponovljene nepaznje, ili fizicke ili mentalne nesposobnosti usled koje nije u mogucnosti da zadrzi svoju funkciju.</p> <p>31. U sistemima u kojima je vodjenje disciplinskog postupka i razresenje sudija povereno organu koji nije ujedno i zakonodavno telo, taj organ mora biti stalan i u njemu vecinu moraju ciniti predstavnici sudstva.</p>
<p><i>Preporuka R (94) 12 Saveta Evrope</i></p>	<p>Načelo VI - Neispunjavanje dužnosti i disciplinski prekršaji</p> <p>1. Kada sudije propuste da ispune svoje obaveze na efikasan i pravilan način ili u slučaju disciplinskih prekršaja, treba preduzeti sve potrebne mjere koje ne ugrožavaju sudsku nezavisnost. Zavisno od ustavnih načela, zakonskih odredbi i tradicije svake države, ovakve mjere mogu da uključe, na primjer:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. oduzimanje predmeta od sudije; b. raspoređivanje sudije na drugu sudsku funkciju u okviru suda; c. ekonomske sankcije, kao što je privremeno smanjenje plate; d. suspenziju. <p>2. Imenovane sudija ne mogu se trajno razriješiti bez valjanih razloga sve do ispunjenja zakonskih uslova za penziju. Ovakvi razlozi, koji moraju biti zakonom precizno određeni, mogu da se primjenjuju u onim zemljama u kojima se sudije biraju na određeni period ili u slučajevima nesposobnosti za obavljanje sudijske funkcije, odgovornosti za krivično djelo ili ozbiljno narušavanje disciplinskih pravila.</p> <p>3. Za potrebe preduzimanja mjera iz stava 1 i 2 ovog člana, države mogu da osnuju, na osnovu zakona, poseban organ nadležan za primjenu disciplinskih sankcija i mjera, kada za njihovu primjenu nije nadležan sud, a čije bi odluke bile podložne kontroli višeg sudskog organa, ili koje i samo može da bude viši sudski organ. Zakonom treba propisati odgovarajući postupak, koji će osigurati da se sudijama čija se odgovornost utvrđuje obezbijede bar sve garantije pravičnog suđenja prema Konvenciji, na primjer, da se u njihovom predmetu odlučuje u razumnom roku i da imaju pravo odgovora na sve optužbe.</p>

<p><i>Evropska povelja o zakonu za sudije</i></p>	<p>5.1. Ukoliko sudija prekrši neku od dužnosti izričito propisanih zakonom, može mu/joj se izreći sankcija jedino na osnovu odluke donijete po prijedlogu, preporuci ili uz saglasnost tribunala ili drugog organa, koji čini najmanje polovina izabranih sudija, u okviru postupka uz potpuno poštovanje prava na saslušanje stranaka, u kome sudija protiv koga se postupak vodi mora imati pravo na zastupnika. Zakonom se predviđaju sankcije koje se mogu izreći, a prilikom njihovog izricanja primjenjuje se načelo proporcionalnosti. Odluka izvršnog organa, tribunala, odnosno organa koji izriče sankciju, kao što se ovdje predviđa, podložna je ispitivanju od strane više sudske instance.</p> <p>5.2. Država mora da garantuje naknadu neopravdano pretrpljene štete, nastale kao posljedica odluke ili ponašanja sudije prilikom obavljanja njegovih/njenih dužnosti. Zakonom se može predvidjeti da država može, u određenom roku, pokrenuti postupak za regres od sudije u slučaju teškog i neoprostivog kršenja pravila koja uređuju obavljanje sudijskih dužnosti. Podnošenju tužbe nadležnom sudu mora prethoditi dogovor s organom predviđenom u stavu 1.3.</p> <p>5.3. Svako mora imati pravo na podnošenje žalbe bez posebnih formalnosti nezavisnom organu zbog nezakonitog postupanja (nepravde, sudske zablude) u konkretnom slučaju. Ovaj organ treba da bude ovlašćen da, kada na osnovu pažljive i iscrpne analize ustanovi da je do povrede nesumnjivo došlo greškom sudije, kao što je to predviđeno u stavu 5.1, prosledi stvar disciplinskom organu, ili da to barem preporuči organu koji je po zakonu nadležan.</p>
---	--

5. STANDARDI PONAŠANJA	
<i>Ustav Republike Srbije</i>	<p>Ograničenja ljudskih i manjinskih prava Član 20.</p> <p>...</p> <p>Pri ograničavanju ljudskih i manjinskih prava, svi državni organi, a naročito sudovi, dužni su da vode računa o suštini prava koje se ograničava, važnosti svrhe ograničenja, prirodi i obimu ograničenja, odnosu ograničenja sa svrhom ograničenja i o tome da li postoji način da se svrha ograničenja postigne manjim ograničenjem prava.</p> <p style="text-align: center;">Nespojivost sudijske funkcije Član 152.</p> <p>Zabranjeno je političko delovanje sudija. Zakonom se uređuje koje su druge funkcije, poslovi ili privatni interesi nespojivi sa sudijskom funkcijom.</p>
<i>Nacionalna strategija reformе pravosuđa Republike Srbije</i>	<p>C. Transparentni pravosudni sistem 2. Odgovarajući pristup informacijama iz sudskih postupaka</p> <p>Javnosti će biti omogućen pristup informacijama o predmetima uz čuvanje privatnosti stranaka u postupku da bi se otvorenim pristupom postigla objektivna slika o sudovima, sudijama i sudskim postupcima u očima javnosti.</p>
<i>UN Osnovna načela nezavisnosti sudstva</i>	<p>* vidi prilog: <i>Bangalorski principi sudijskog ponašanja (UN)2002</i></p>
<i>IBA Minimum standarda nezavisnosti sudstva</i>	<p>35. Tokom trajanja svoje funkcije, sudije ne smeju da zauzimaju položaje u izvršnoj vlasti, kao ministri u vladi, niti mogu da biti članovi parlamenta ili opštinskih saveta, osim ukoliko se ove funkcije ne spajaju kroz dugu istorijsku tradiciju.</p> <p>36. Sudije smeju da predsedavaju komitetima za utvrđivanje činjenica u slučajevima kada postupak zahteva vestinu otkrivanja činjenica i prikupljanja dokaza.</p> <p>37. Sudije ne treba da zauzimaju položaje u političkim strankama.</p> <p>38. Sudija se ne sme baviti drugom pravnom profesijom tokom trajanja svoje funkcije, izuzev privremenog sudije.</p> <p>39. Sudija treba da se uzdržava od poslovnih aktivnosti, osim iz licnih investicija, ili raspolaganja sopstvenom imovinom.</p>

	40. Sudija stalno treba da se ponasa na način kojim se čuva dostojanstvo sudijskog poziva, nepristrasnost i nezavisnost sudstva.
<p><i>Preporuka R (94) 12 Saveta Evrope</i></p>	<p>Načelo V - Obaveze sudija</p> <p>1. Dužnost sudija je da u sudskom postupku štite prava i slobode svih lica.</p> <p>2. Sudije su dužne i moraju biti ovlašćene da svoje sudijske obaveze i odgovornosti vrše na način koji garantuje da se zakon pravilno primjenjuje i da se predmeti obrađuju pravično, efikasno i brzo.</p> <p>3. Sudije posebno treba da imaju sljedeće obaveze:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. da u svim predmetima postupaju nezavisno i slobodno od svih spoljašnjih uticaja; b. da vode predmete nepristrasno u skladu sa sopstvenom procjenom činjenica i vlastitim razumijevanjem prava, kako bi osigurali pravično suđenje svim strankama i obezbjedili da se procesna prava stranaka poštuju u skladu s odredbama Konvencije; c. da se povuku iz predmeta ili da odbiju da u njemu postupaju isključivo onda kada za to postoje valjani razlozi. Ovi razlozi treba da budu definisani zakonom i mogu se, na primjer, odnositi na ozbiljne zdravstvene probleme, sukob interesa ili sukob s interesima pravde; d. da, kada je to potrebno, strankama u postupku na nepristrasan način objasne pitanja postupka; e. da, kada za to postoje uslovi, ohrabre stranke da postignu poravnanje; f. da, ako zakon ili uspostavljena praksa drugačije ne nalažu, daju jasno i potpuno obrazloženje svojih odluka, na jeziku pristupač nom strankama; g. da prođu kroz svu potrebnu obuku u cilju ispunjenja njihovih dužnosti na efikasan i pravilan način.
<p><i>Evropska povelja o zakonu za sudije</i></p>	<p>1.5. Prilikom obavljanja svojih dužnosti sudije moraju ispoljavati pristupačnost, poštovanje stranaka i spremnost da održe visok stepen stručnosti koju donošenje sudskih odluka zahtjeva u svakom predmetu, odluka od kojih zavise garantije individualnih prava i očuvanje tajnosti podataka koji su im povjereni tokom postupka.</p> <p>4.2. Sudije slobodno obavljaju djelatnosti van svog sudijskog mandata, uključujući one koje su otjelotvorenje njihovih prava kao građana. Ova sloboda se ne smije ograničavati, osim ukoliko su ove djelatnosti nespojive s povjerenjem u sudiju, odnosno njegovu/njenu nepristrasnost i nezavisnost ili njegovu ili njenu obavezu da u predmetima postupa pažljivo i u razumnom roku. Obavljanje vansudijske djelatnosti koja donosi prihod, osim literarne ili umjetničke, mora se odobriti unaprijed u skladu sa zakonskim uslovima.</p> <p>4.3. Sudije se moraju uzdržati od svakog ponašanja, postupka ili izražavanja koje može uticati na povjerenje u njihovu nezavisnost i nepristrasnost.</p>

6. SLOBODA IZRAŽAVANJA, UDRUŽIVANJA I OKUPLJANJA

<i>Ustav Republike Srbije</i>	<p style="text-align: center;">Sloboda misli, savesti i veroispovesti Član 43.</p> <p>Jemči se sloboda misli, savesti, uverenja i veroispovesti, pravo da se ostane pri svom uverenju ili veroispovesti ili da se oni promene prema sopstvenom izboru. Niko nije dužan da se izjašnjava o svojim verskim i drugim uverenjima. Svako je slobodan da ispoljava svoju veru ili ubeđenje veroispovedanja, obavljanjem verskih obreda, pohađanjem verske službe ili nastave, pojedinačno ili u zajednici s drugima, kao i da privatno ili javno iznese svoja verska uverenja. Sloboda ispoljavanja vere ili uverenja može se ograničiti zakonom, samo ako je to neophodno u demokratskom društvu, radi zaštite života i zdravlja ljudi, morala demokratskog društva, sloboda i prava građana zajemčenih Ustavom, javne bezbednosti i javnog reda ili radi sprečavanja izazivanja ili podsticanja verske, nacionalne ili rasne mržnje.</p> <p>...</p> <p style="text-align: center;">Sloboda mišljenja i izražavanja Član 46.</p> <p>Jemči se sloboda mišljenja i izražavanja, kao i sloboda da se govorom, pisanjem, slikom ili na drugi način traže, primaju i šire obavешtenja i ideje. Sloboda izražavanja može se zakonom ograničiti, ako je to neophodno radi zaštite prava i ugleda drugih, čuvanja autoriteta i nepristrasnosti suda i zaštite javnog zdravlja, morala demokratskog društva i nacionalne bezbednosti Republike Srbije.</p> <p style="text-align: center;">Sloboda udruživanja Član 55.</p> <p>Jemči se sloboda političkog, sindikalnog i svakog drugog udruživanja i pravo da se ostane izvan svakog udruženja. Udruženja se osnivaju bez prethodnog odobrenja, uz upis u registar koji vodi državni organ, u skladu sa zakonom. Zabranjena su tajna i paravojna udruženja. Ustavni sud može zabraniti samo ono udruženje čije je delovanje usmereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, kršenje zajemčenih ljudskih ili manjinskih prava ili izazivanje rasne, nacionalne ili verske mržnje. Sudije Ustavnog suda, sudije, javni tužioci, Zaštitnik građana, pripadnici policije i pripadnici vojske ne mogu biti članovi političkih stranaka.</p>
<i>Nacionalna strategija reformе pravosuđa Republike Srbije</i>	Nema odredbi.

<p><i>UN Osnovna načela nezavisnosti sudstva</i></p>	<p>8. U skladu s Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, sudije, poput drugih građana, imaju pravo na slobodu izražavanja, vjeroispovijesti, udruživanja i okupljanja; naravno, prilikom uživanja ovih prava, sudije će se uvijek vladati tako da očuvaju dostojanstvo njihove službe i nepristrasnost i nezavisnost sudstva.</p> <p>9. Sudije su slobodne da osnivaju i pristupaju udruženjima sudija ili drugim organizacijama u cilju zastupanja svojih interesa, unaprijeđenja stručnog usavršavanja i zaštite sudske nezavisnosti.</p>
<p><i>IBA Minimum standarda nezavisnosti sudstva</i></p>	<p>41. Sudije smeju da osnivaju udruženja, a radi ostvarenja svojih prava i interesa kao sudija.</p> <p>42. Sudije se smeju kolektivno organizovati u cilju zaštite sudske nezavisnosti i odbrane svog položaja.</p>
<p><i>Preporuka R (94) 12 Saveta Evrope</i></p>	<p>Načelo IV - Udruženja Sudije treba da imaju slobodu da osnivaju udruženja koja, sama ili s nekim drugim tijelom, imaju za cilj očuvanje nezavisnosti i zaštitu interesa sudija.</p>
<p><i>Evropska povelja o zakonu za sudije</i></p>	<p>Opšta načela 1.7. Profesionalne organizacije koje osnivaju sudije i kojima sve sudije mogu slobodno da pristupe značajno doprinose odbrani onih prava koja sudije uživaju na osnovu njihovog zakona, i posebno u odnosu prema vlastima i organima koji su uključeni u donošenje odluka koje se na njih odnose.</p>

7. ODNOS PREMA IZVRŠNOJ I ZAKONODAVNOJ VLASTI
- INSTITUCIONALNA NEZAVISNOST -

*Ustav
Republike
Srbije*

**Vladavina prava
Član 3.**

Vladavina prava je osnovna pretpostavka Ustava i počiva na neotuđivim ljudskim pravima.

Vladavina prava se ostvaruje slobodnim i neposrednim izborima, ustavnim jemstvima ljudskih i manjinskih prava, podelom vlasti, nezavisnom sudskom vlašću i povinovanjem vlasti Ustavu i zakonu.

**Podela vlasti
Član 4.**

Pravni poredak je jedinstven.

Uređenje vlasti počiva na podeli vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku.

Odnos tri grane vlasti zasniva se na ravnoteži i međusobnoj kontroli.

Sudska vlast je nezavisna.

**Načela sudstva
Član 142**

Sudska vlast je jedinstvena na teritoriji Republike Srbije.

Sudovi su samostalni i nezavisni u svom radu i sude na osnovu Ustava, zakona i drugih opštih akata, kada je to predviđeno zakonom, opšteprihvaćenih pravila međunarodnog prava i potvrđenih međunarodnih ugovora.

**Predsednik Vrhovnog kasacionog suda
Član 144.**

Predsednika Vrhovnog kasacionog suda, na predlog Visokog saveta sudstva, po pribavljenom mišljenju opšte sednice Vrhovnog kasacionog suda i nadležnog odbora Narodne skupštine, bira Narodna skupština.

.....

Odluku o prestanku funkcije predsednika Vrhovnog kasacionog suda donosi Narodna skupština, u skladu sa zakonom, pri čemu odluku o razrešenju donosi na predlog Visokog saveta sudstva.

**Sudske odluke
Član 145.**

Sudske odluke se donose u ime naroda.

Sudske odluke se zasnivaju na Ustavu, zakonu, potvrđenom međunarodnom ugovoru i propisu donetom na osnovu zakona.

Sudske odluke su obavezne za sve i ne mogu biti predmet vansudske kontrole. Sudsku odluku može preispitivati samo nadležni sud, u zakonom propisanom postupku.

Pomilovanjem ili amnestijom izrečena kazna može se, bez sudske odluke, oprostiti u celini ili delimično.

	<p style="text-align: center;">Izbor sudija Član 147.</p> <p>Narodna skupština, na predlog Visokog saveta sudstva, bira za sudiju lice koje se prvi put bira na sudijsku funkciju.</p> <p>...</p> <p style="text-align: center;">Visoki savet sudstva Član 153.</p> <p>Visoki savet sudstva je nezavisan i samostalan organ koji obezbeđuje i garantuje nezavisnost i samostalnost sudova i sudija.</p> <p>...</p>
<p><i>Nacionalna strategija reforme pravosuđa Republike Srbije</i></p>	<p>II. Sprovedjenje A. Novi ustavni i zakonski okvir</p> <p>Novi ustav mora da utvrdi i garantuje nezavisnost i samostalnost sudske vlasti uz uvažavanje načela podele vlasti koja se zasniva na ravnoteži i međusobnoj kontroli tri vlasti.</p> <p>Institucionalna nezavisnost mora biti obezbeđena uspostavljanjem novog pravosudnog organa kao ustavne kategorije. Osnivanje, nadležnost, organizacija, sastav i mandat ovog organa moraju biti predmet ustavne materije...</p> <p>...U političkom sistemu podele vlasti, a radi zaštite interesa građana Srbije i ostvarivanja principa parlamentarne odgovornosti Ministarstva pravde za funkcionisanje pravosuđa, Ministarstvo će biti funkcionalno vezano za Visoki savet sudstva, zadržavajući na taj način mogućnost da reaguje na uočene nedostatke u funkcionisanju pravosudnog sistema, što će detaljno biti uređeno zakonom. ...</p> <p>Osnovna ustavna načela trebalo bi da garantuju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vladavinu prava kao vrhovnu vrednost Ustava; • da uređenje vlasti počiva na podeli vlasti na: zakonodavnu, izvršnu i sudsku, te da se njihov odnos zasniva na međusobnoj ravnoteži i kontroli; • da sudsku vlast vrše sudovi koji garantuju vladavinu prava, i da sudska vlast ima isključivo pravo da primenjuje pravdu na osnovu Ustava i zakona; • da je Visoki savet sudstva garant institucionalne i individualne nezavisnosti i samostalnosti sudova i sudija i da je osnivanje, nadležnost, odlučivanje i sastav Saveta ustavna kategorija; • da su sudovi i sudije nezavisni i samostalni u sprovođenju pravde i potčinjeni samo Ustavu i zakonu; • da se u skladu sa načelom podele vlasti i parlamentarne odgovornosti

	<p>Ministarstva pravde, uspostavi optimalan odnos nadležnosti Ministarstva pravde i Visokog saveta sudstva, kao institucija koje su odgovorne za funkcionisanje pravosudnog sistema;</p> <p>....</p> <p>B Nezavisni sudski sistem 1. Nezavisno upravljanje</p> <p>U skladu sa načelom nezavisnosti, odgovornost za upravljanje sudskim sistemom u najvećoj meri preuzima Visoki savet sudstva, zadržavajući u Ministarstvu pravde neophodne nadležnosti u ovoj oblasti, u skladu sa principom parlamentarne odgovornosti Ministarstva pravde za funkcionisanje sudskog sistema u delu koji se ne odnosi na vršenje sudijske vlasti, da bi se obezbedio ustavni princip ravnoteže i međusobne kontrole zakonodavne, izvršne i sudske vlasti.</p> <p>Visoki savet sudstva je ustavna kategorija. Visoki savet sudstva je garant nezavisnosti i samostalnosti sudova i sudija, i predstavlja rukovodeći i nadzorni organ sudskog sistema. Visoki savet sudstva ima odlučujuću ulogu u procesu izbora, napredovanja, odgovornosti, materijalnog položaja, i prestanka sudijske funkcije. Takođe ima nadležnosti u pogledu ljudskih resursa, organizacije i nadzora, budžeta, merenja rezultata, opšteg okvira i unutrašnjeg uređenja i rada sudova i strateškog planiranja.</p> <p>....</p> <p>Visoki savet sudstva ima Administrativnu kancelariju za sprovođenje poslova iz svoje nadležnosti. Administrativna kancelarija je organizaciono odvojena od Ministarstva pravde i Vrhovnog kasacionog suda. Direktor Administrativne kancelarije odgovara Visokom savetu sudstva za svoj rad. Sve pojedinosti vezane za novu strukturu i nadležnosti urediće posebni zakon.</p>
<p><i>UN Osnovna načela nezavisnosti sudstva</i></p>	<p>Nezavisnost sudstva</p> <p>1. Država putem ustava i zakona garantuje nezavisnost sudstva. Dužnost je svih vladinih i drugih ustanova da poštuju nezavisnost sudstva i staraju se o njoj.</p> <p>4. Ne smije biti nikakvih neprimjerenih i nepropisnih miješanja u proces suđenja, kao što ni odluke sudova ne smiju biti podložne izmjenama. Ovo načelo se ne odnosi na ispitivanje ustavnosti ili ublažavanje ili zamjenu sudskih sankcija od strane nadležnih organa, u skladu sa zakonom.</p> <p>7. Dužnost je svake države članice da obezbijedi odgovarajuća sredstva i omogući sudstvu da pravilno obavlja svoju funkciju.</p>
<p><i>IBA Minimum standarda nezavisnosti sudstva</i></p>	<p>3. a) Učešće izvršne ili zakonodavne vlasti u izboru i unapredjenju sudija nije nespojivo sa sudskom nezavisnošću ukoliko su izbor i unapredjenje sudija povereni sudskom telu čiju većinu čine članovi iz sudstva i advokature.</p> <p>4. a) Izvršna vlast može da učestvuje u disciplinskoj odgovornosti sudija samo kroz upućivanje pritužbi protiv sudija, ili iniciranjem disciplinskih</p>

	<p>postupaka, ali ne i odlucivanjem u tim predmetima. Ovlascenje da izrekne disciplinsku meru ili razresi sudiju mora biti povereno organu koja je nezavisan od izvrzne vlasti.</p> <p>b) Ovlascenje za razresenje sudija bi trebalo da bude povereno sudskom tribunalu.</p> <p>c) Zakonodavnoj vlasti moze biti dato ovlascenje za razresenje sudija, po mogućtvu nakon predloga sudske komisije.</p> <p>6. Pravila postupanja i procedure bice doneta od strane zakonodavne vlasti ili od strane sudske vlasti u saradnji sa advokaturom uz odobrenje parlamenta.</p> <p>16. Ministri vlade nece vrsiti pritisak na sudije, bilo otvoren ili prikriven, i nece davati izjave, koje uticu na nezavisnost pojedinačnih sudija ili sudstva u celini.</p> <p>19. Zakonodavna vlast ne treba da donosi zakone, koji imaju retroaktivno dejstvo na pojedinačne sudske odluke.</p>
<p><i>Preporuka R (94) 12 Saveta Evrope</i></p>	<p>Načelo I - Opšta načela nezavisnosti sudija</p> <p>1. Potrebno je preduzeti sve potrebne mjere za zaštitu, obezbjeđenje i unaprijeđenje nezavisnosti sudija.</p> <p>2. a) Nezavisnost sudija treba garantovati u skladu sa odredbama Konvencije i ustavnim načelima, na primjer, tako što će se posebne odredbe dodati ustavima ili drugim zakonima ili tako što će se odredbe ove preporuke uključiti u domaće pravo.</p> <p>b) Zakonodavna i izvršna vlast treba da obezbijedi da su sudije nezavisne i da se ne preduzimaju nikakvi koraci koji mogu da ugroze nezavisnost sudija.</p> <p>c) ...Organ koji donosi odluku o izboru sudija i njihovom napredovanju u karijeri treba da je nezavisan od vlade i cjelokupne izvršne vlasti. Radi obezbjeđenja njegove nezavisnosti treba propisati, na primjer, da njegove članove bira sudstvo i da ovo tijelo samo odlučuje o pravilima po kojima će postupati....</p> <p>d) U postupku suđenja sudije treba da budu nezavisne i sposobne da djeluju bez ograničenja, neprimjerenih uticaja, podstrekavanja, pritisaka, prijetnji ili miješanja, neposrednih ili posrednih, sa bilo koje strane i iz bilo kojeg razloga. Zakonom treba da budu predviđene sankcije protiv lica koja utiču ili imaju namjeru da utiču na sudije na pomenute načine. Sudijama se mora garantovati sloboda da u predmetima odlučuju nepristrasno, u skladu sa svojom savješću i tumačenjem činjenica, a prema pozitivnom pravu. Sudije ne smiju biti obavezane da o suštini svojih predmeta izvještavaju bilo koga izvan sudstva.</p>
<p><i>Evropska povelja o zakonu za sudije</i></p>	<p>1.2. U svakoj evropskoj državi, osnovna načela zakona za sudija utvrđuju se unutrašnjim propisima na najvišem nivou, a njegove odredbe najmanje na nivou zakona.</p>

	<p>1.3. U vezi sa svakom odlukom koja utiče na izbor, zapošljavanje, imenovanje, napredovanje u karijeri ili prestanak funkcije sudije, zakonom se predviđa intervencija organa nezavisnog od izvršne i zakonodavne vlasti, od čijeg članstva barem polovinu čine sudije, koje su izabrale njihove kolege sudije, na način koji garantuje najširu predstavljenost sudstva.</p> <p>1.4. Svakom sudiji koji/koja smatra da su mu/joj na bilo koji način ugrožena ili povrijeđena zakonska prava ili nezavisnost uopšte ili pravila postupka, zakon daje mogućnost obraćanja takvom nezavisnom organu, koji može da obezbijedi ili da predloži djelotvornu pomoć.</p> <p>1.6. Država je obavezna da obezbijedi da sudije imaju sva sredstva neophodna za pravilno obavljanje njihovih dužnosti, a i posebno da predmete rješavaju u razumnom roku.</p> <p>1.8. Sudije se preko svojih predstavnika i profesionalnih organizacija uključuju u donošenje odluka u vezi sa sudskom upravom i određivanjem i raspoređivanjem sredstava potrebnih za sudsku upravu na državnom i lokalnom nivou. Isto tako, od sudija se traži mišljenje o planovima za izmjenu zakona o sudijama i utvrđivanju njihovih plata i socijalnog osiguranja.</p>
--	---

8. FINANSIJE	
<i>Ustav Republike Srbije</i>	Ne sadrzi odredbe.
<i>Nacionalna strategija reforme pravosuđa Republike Srbije</i>	<p>B Nezavisni pravosudni sistem 2. Nezavisni budžetski organ</p> <p>...Dok se ne uspostave puni kapaciteti za nezavisno finansijsko upravljanje, prelazni budžetski model u kome će Visoki savet sudstva dostavljati integrisani sudski budžet Ministarstvu pravde, i u kome će se unaprediti konsultativni proces sa predstavnicima pravosuđa, predstavljajući prelazno rešenje i pripremu za buduće izazove. U prelaznom modelu Ministarstvo pravde će i dalje predstavljati pravosuđe u pregovorima sa Ministarstvom finansija dok budžetska ovlašćenja ne budu u potpunosti preneti na pravosuđe u 2011. godini, i dok Visoki savet sudstva ne bude osposobljen i ovlašćen da utvrđuje, odobrava i raspodeljuje budžet za pravosudni sistem, zajedno sa Trezorom Republike i Ministarstvom finansija. Administrativna kancelarija će imati značajnu ulogu u podršci Visokom savetu sudstva u preuzimanju ovog obimnog posla, a Zakonom o budžetu Republike Srbije Skupština će konačno odobravati nezavisni sudski budžet na osnovu potreba i mogućnosti. Država će se postarati da obezbedi da sudije imaju sva sredstva neophodna za pravilno obavljanje njihovih dužnosti, a plate i materijalni položaj sudija će se u najkraćem mogućem roku utvrđivati tako da omoguće zaštitu sudija od bilo kakvih pritisaka na odlučivanje.</p>
<i>UN Osnovna načela nezavisnosti sudstva</i>	11. Dužina sudijskog mandata, nezavisnost sudija, osiguranje, odgovarajuća nadoknada, uslovi službe, visina penzija i starost potrebna kao uslov za odlazak u penziju garantovaće se na odgovarajući i načinom zakonom.
<i>IBA Minimum standarda nezavisnosti sudstva</i>	<p>10. Dužnost je države da obezbedi adekvatna finansijska sredstva za vršenje sudske vlasti.</p> <p>13. Sudske službe treba da budu adekvatno finansirane od strane vlade.</p> <p>14. Sudijske plate i penzije treba da budu adekvatne i da se redovno prilagođavaju porastu cena, nezavisno od kontrole izvršne vlasti.</p> <p>15. a) Položaj sudija, njihova nezavisnost, sigurnost i adekvatna zarada treba da budu garantovani zakonom.</p> <p>b) Sudske plate ne mogu biti umanjene tokom obavljanja sudijske funkcija, osim kao sastavni deo javnih ekonomskih mera.</p>

<p><i>Preporuka R (94) 12 Saveta Evrope</i></p>	<p>Načelo I - Opšta načela nezavisnosti sudija 2.a ... II stalnost sudijske funkcije i plate sudija moraju se garantovati zakonom;</p> <p>Načelo III – Odgovarajući uslovi rada</p> <p>1. Potrebno je obezbijediti odgovarajuće uslove za rad kako bi se sudijama omogućilo da rade efikasno, i to posebno tako što će se:</p> <ul style="list-style-type: none"> b) osigurati da status sudija i njihove plate odgovaraju dostojanstvu njihove profesije i teretu odgovornosti; c) obezbijediti jasna perspektiva napredovanja u karijeri kako bi se što više sposobnih sudija zaposlilo i zadržalo; d) obezbijediti odgovarajuće pomoćno osoblje i oprema, posebno oprema za automatizaciju kancelarijskog poslovanja i obradu podataka, kako bi se osiguralo da sudije rade efikasno i bez kašnjenja;
<p><i>Evropska povelja o zakonu za sudije</i></p>	<p>1.6. Država je obavezna da obezbijedi da sudije imaju sva sredstva neophodna za pravilno obavljanje njihovih dužnosti, a i posebno da predmete rješavaju u razumnom roku.</p> <p>1.8. Sudije se preko svojih predstavnika i profesionalnih organizacija uključuju u donošenje odluka u vezi sa sudskom upravom i određivanjem i raspoređivanjem sredstava potrebnih za sudsku upravu na državnom i lokalnom nivou. Isto tako, od sudija se traži mišljenje o planovima za izmjenu zakona o sudijama i utvrđivanju njihovih plata i socijalnog osiguranja.</p> <p>4.2. ... Obavljanje vansudijske djelatnosti koja donosi prihod, osim literarne ili umjetničke, mora se odobriti unaprijed u skladu sa zakonskim uslovima.</p> <p>6.1. Profesionalne sudije imaju pravo na platu čiji se iznos utvrđuje tako da se sudije zaštite od pritiska na njihovo odlučivanje i, uopšte, ponašanje u okviru njihovih nadležnosti, što ugrožava njihovu nezavisnost i nepristrasnost.</p> <p>6.2. Plata može da varira zavisno od dužine radnog staža, prirode posla koji sudija obavlja i visine odgovornosti, što se procjenjuje prema transparentnim mjerilima.</p> <p>6.3. Zakonom se profesionalnim sudijama garantuje zaštita od socijalnih rizika, kao što su bolest, materinstvo, invalidnost, starost i smrt.</p> <p>6.4. Zakonom se posebno osigurava da sudije koje su dostigle starost za penziju, a koje su obavljale sudijske dužnosti u određenom periodu, imaju pravo na penziju, čiji iznos mora da bude što približ niji iznosu njihove posljednje sudijske plate.</p>

BANGALORSKI PRINCIPI SUDIJSKOG PONAŠANJA (2002.)

(Bangalorski nacrt Kodeksa sudijskog ponašanja 2001. usvojen od strane Pravosudne grupe za jačanje integriteta pravosudja, revidiran na Okruglom stolu predsednika sudova održanom u Palati mira, u Hagu, 25-26. novembra 2002.)

Preambula

OBZIROM da *Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima* priznaje kao osnovne principe da svako ima potpuno jednako pravo na pravično i javno sudjenje od strane nezavisnog tribunala, u razmatranju prava i dužnosti i bilo kakvih krivičnih optužbi.

OBZIROM da *Medjunarodna konvencija o ljudskim i političkim pravima* garantuje da će sva lica biti jednaka pred sudovima, i da će u razmatranju krivičnih tužbi ili prava i obaveza u građanskoj stvari, svako imati pravo na pravično i javno sudjenje, bez nepotrebnog odlaganja, od strane kompetentnog, nezavisnog i nepristrasnog tribunala ustanovljenog zakonom.

OBZIROM da su prethodni osnovni principi i prava takodje priznati ili sadržani u lokalnim instrumentima koji garantuju ljudska prava, u domaćim ustavima, zakonima ili običajnom pravu, kao i u sudskim konvencijama i tradiciji.

OBZIROM da je na značaj kompetentnog, nezavisnog i nepristrasnog sudstva za zaštitu ljudskih prava stavljen naglasak činjenicom da primena svih drugih prava u krajnjem slučaju zavisi od pravilne primene pravde.

OBZIROM da je nezavisno i nepristrasno sudstvo na isti način neophodno da bi sudovi vršili svoju ulogu u poštovanju ustavnosti i vladavine prava.

OBZIROM da je poverenje javnosti u pravosudni sistem i moralni autoritet i integriteta sudstva od najvećeg važnosti u modernom demokratskom društvu.

OBZIROM da je neophodno da sudije, individualno i kolektivno, poštuju i časno vrše sudijsku funkciju kao izraz poverenja i potrebe javnosti da se uspostavi i razvija poverenje u sudsku vlast.

OBZIROM da primarna odgovornost za uspostavljanje i održavanje visokih standarda sudijskog ponašanja leži na pravosudju svake od zemalja.

I OBZIROM da su *Osnovni principi Ujedinjenih nacija o nezavisnosti sudstva* stvoreni da osiguraju i promovišu nezavisnost sudstva, i odnose se prevashodno na Države.

SLEDEĆI PRINCIPI teže da ustanove standarde etičkog ponašanja sudija i da pravosuđu omoguće okvire za regulisanje sudijskog ponašanja. Ovi principi pretpostavljaju da su sudije za svoje ponašanje odgovorne odgovarajućim institucijama stvorenim da bi održavale standarde pravosuđa, a koje su i same nezavisne i nepristrasne, i koje treba da dopunjuju a ne umanjuju postojeću vladavinu prava i ponašanje koje obavezuje sudije.

Vrednost 1

NEZAVISNOST

Princip:

Sudijska nezavisnost je preduslov vladavine zakona i fundamentalna garancija pravednog sudjenja. Sudija će, stoga, podržavati i razvijati sudsku nezavisnost kako na individualnom tako i na institucionalnom planu.

Primena:

- 1.1 Sudija će obavljati sudijsku funkciju nezavisno i na osnovu sudijine ocene činjenica i uskladu sa tumačenjem prava, slobodno od bilo kakvih direktnih ili indirektnih spoljnih uticaja, podsticaja, pritisaka, pretnji ili mešanja, od bilo koga ili iz bilo kog razloga.
- 1.2 Sudija će biti nezavisan u odnosu na društvo u celini i u odnosu na strane u postupku u kome sudija presudjuje.
- 1.3 Sudija ne samo da neće imati neprimerene vezesa izvršnom i zakonodavnom granom vlasti, ili biti pod njihovim uticajem, nego mora razumnom posmatraču i da deluje kao da takve veze i uticaji ne postoje.
- 1.4 U obavljanju sudijskih dužnosti, sudija će biti nezavistan od kolega sudija u pogledu odluka koje je u obavezi da nezavisno donese.

- 1.5 Sudija će podržavati i primenjivati smernice za obavljanje sudijske dužnosti radi obezbeđivanja i jačanja institucionalne i operativne nezavisnosti sudstva.
- 1.6 Sudija će pokazivati i promovisati visoke standarde sudijskog ponašanja u cilju jačanja poverenja javnosti u sudstvo, koje je fundamentalno za obezbeđenje sudske nezavisnosti.

Vrednost 2

NEPRISTRASNOST

Princip:

Nepriistrasnost je suštinski pojam za pravilno obavljanje sudijske funkcije. To se odnosi ne samo na samu odluku, već i na postupak na osnovu koga se odluka donosi.

Primena

- 2.1 Sudija će vršiti svoju dužnost bez favorizovanja, predubedjenja ili predrasuda.
- 2.2 Sudija će obezbediti da njegovo ili njeno ponašanje, u sudu i van suda, održava i jača poverenje javnosti, pravne profesije i stranaka u nepriistrasnost sudije i sudstva.
- 2.3 Sudija će, koliko god je to razumno moguće, nastojati da se ponaša tako da izbegne situacije zbog kojih može biti neophodno da sudija bude izuzet iz razmatranja ili odlučivanja u predmetima.
- 2.4 Sudija neće svesno, u toku postupanja, ili mogućeg budućeg postupanja u predmetu, davati komentare za koje bi se moglo opravdano pretpostaviti da mogu uticati na okončanje takvih postupaka ili ugroziti manifestovanu pravičnost postupka. Niti će sudija davati bilo kakve izjave, javno ili na drugi način koje mogu uticati na pravičnost sudjenja bilo kom licu ili o bilo kom pitanju.
- 2.5 Sudija će se izuzeti iz postupanja u predmetu u kome sudija nije u mogućnosti da donese nepriistrasnu odluku, ili u kome razumno

posmatraču može delovati kao da sudija nije u mogućnosti da donese nepristrasnu odluku. Takvi postupci uključuju, ali se ne ograničavaju na, slučajeve kada

- 2.5.1 Sudija ima stvarno predubedjenje ili predrasudu u vezi sa jednom od strana u sporu ili lično saznanje o spornim dokaznim činjenicama u vezi sa postupkom;
- 2.5.2 Sudija je prethodno postupao kao advokat ili je bio materijalni svedok u spornom predmetu;
- 2.5.3 Sudija, ili član porodice sudije, ima ekonomski interes u rešenju predmeta spora.

Izuzete sudije neće biti zahtevano ukoliko nijedan drugi tribunal nije u mogućnosti da se bavi predmetom, ili ukoliko bi, zbog hitnosti, nedelovanje moglo dovesti do ozbiljnog ugrožavanja pravde.

Vrednost 3

INTEGRITET

Princip:

Integritet je neophodan za pravilno obavljanje sudijske funkcije.

Primena:

- 3.1 Sudija će obezbediti da njegovo ili njeno ponašanje bude besprekorno u očima razumnog posmatrača.
- 3.2 Ponašanje i držanje sudije mora reafirmisati poverenje ljudi u integritet sudstva. Pravda ne mora samo biti zadovoljena već mora biti očigledno da je pravda zadovoljena.

Vrednost 4:

PRIMERENOST

Princip:

Primerenost, i utisak primerenosti, su suštinski za obavljanje svih aktivnosti od strane sudije.

Primena:

- 4.1 Sudija će izbegavati neprimereno ponašanje, kao i utisak neprimerenosti, u svim sudijskim aktivnostima.
- 4.2 Kao lice izloženo stalnom sudu javnosti, sudija mora prihvatiti neka lična ograničenja koja obični građani mogu smatrati otežavajućim, i to treba da uradi slobodno i svojevolejno. Posebno, sudija će se ponašati na način koji je u skladu sa dignitetom sudijske funkcije.
- 4.3 Sudija će, u svojim ličnim odnosima sa individualnim pripadnicima pravne profesije koji se redovno bave pravom u sudu u kome sudija radi, izbegavati situacije koje mogu biti uzrok razumne sumnje ili utiska favorizovanja ili pristrasnosti.
- 4.4 Sudija neće učestvovati u odlučivanju u predmetu u kome član porodice sudije zastupa jednu od strana ili je na bilo koji način umešan u predmet.
- 4.5 Sudija neće dozvoljavati korišćenje prebivališta sudije od strane pripadnika pravničke profesije radi primanja klijenata ili drugih pripadnika pravničke profesije.
- 4.6 Sudija, kao bilo koji građanin, ima pravo na slobodu govora, mišljenja, udruživanja i okupljanja, ali u korišćenju ovih prava sudija uvek mora da se ponaša tako da sačuva dignitet sudijske funkcije i nezavisnost i nepristrasnost sudstva.
- 4.7 Sudija će se informisati o ličnim i bona fide finansijskim interesima sudije i načiniće razuman napor da bude informisan o interesima članova sudijine porodice.
- 4.8 Sudija neće dozvoliti da porodica sudije, društveni ili drugi odnosi neprimereno utiču na sudijsko ponašanje sudije i donošenje sudskih odluka.
- 4.9 Sudija neće koristiti ili ustupati prestiž sudijske funkcije radi zadovoljavanja privatnih interesa sudije, članova porodice sudije ili bilo koga drugog, niti će sudija širiti ili dozvoljavati drugima da šire utisak da je bilo ko u specijalnom položaju da neprimereno utiče na sudiju u obavljanju sudijskih dužnosti.

- 4.10 Poverljive informacije do kojih sudija dodje u svojstvu sudije neće biti korišćene ili obelodanjene od strane sudije u bilo koju svrhu koja nije u vezi sa sudijinim sudskim dužnostima.
- 4.11 Pod uslovom da primereno obavlja sudijske dužnosti, sudija se može baviti aktivnostima kao što su:
- 4.11.1 pisanje, predavanje, podučavanje i učestvovanje u aktivnostima u vezi sa pravom, pravnim sistemom, primenom prava ili srodnim oblastima;
 - 4.11.2 pojavljivanje na javnoj raspravi pred zvaničnim organom u vezi sa pitanjima koja se tiču prava, pravnog sistema, primene prava ili srodnih oblasti;
 - 4.11.3 članstvo u zvaničnom organu, ili drugoj vladinoj komisiji, komitetu ili savetodavnom telu, ukoliko takvo članstvo nije u neskladu sa приметljivom nepristrasnošću i političkom neutralnošću sudije;
 - 4.11.4 učestvovanje u ostalim aktivnostima ukoliko te aktivnosti ne narušavaju dignitet sudijske funkcije ili ne drugi način utiču na obavljanje sudijske dužnosti.
- 4.12 Sudija se neće baviti privatnom pravnom praksom dok je na sudijskoj funkciji.
- 4.13 Sudija može osnovati ili pristupiti udruženju sudija ili učestvovati u drugim organizacijama koje zastupaju interese sudija.
- 4.14 Sudija i članovi porodice sudije, neće tražiti, niti prihvatiti bilo kakav poklon, zaveštanje, zajam ili uslugu radi bilo kakvog činjenja ili propuštanja činjenja od strane sudije u vezi sa obavljanjem sudijskih dužnosti.
- 4.15 Sudija neće svesno dozvoliti da sudsko osoblje, ili ostali koji su pod sudijinim uticajem, nadzorom ili kontrolom, zatraži ili prihvati ikakav poklon, zaveštanje, zajam ili uslugu koja se tiče bilo kakvog činjenja ili propuštanja činjenja u vezi sa obavljanjem dužnosti ili funkcije.
- 4.16 Pod uslovima propisanim zakonom ili pravnim pravilima javnog obelodanjivanja podataka, sudija može prihvatiti mali simboličan poklon, nagradu ili beneficiju primereno okolnosti u kojoj je poklon učinjen, pod uslovom da taj poklon, nagrada ili beneficija ne bi mogli izazvati opravdan utisak da su učinjeni u nameri da se utiče na sudiju

u obavljanju sudijskih dužnosti ili na drugi način dati povoda utisku pristrasnosti.

Vrednost 5

JEDNAKOST

Princip:

Obezbedjenje jednakosti svih u tretmanu pred sudom je suštinski važno za pravilno obavljanje sudijske dužnosti.

Primena:

- 5.1 Sudija će razumeti i biti svestan razlika u društvu i specifičnosti koje proizilaze iz raznih izvora, uključujući i razlike na bazi rase, boje kože, pola, religije, nacionalnog porekla, kastinske pripadnosti, fizičkog nedostatka, starosti, bračnog stanja, seksualne orijentacije, društvenog i ekonomskog statusa i drugih sličnih razloga ("irelevantni razlozi").
- 5.2 Sudija neće, u obavljanju sudijske dužnosti, izričito ili konkludentno, manifestovati predubedjenje ili predrasudu prema bilo kom licu ili grupi na osnovu irelevantnih razloga.
- 5.3 Sudija će obavljati svoje dužnosti sa dužnim uvažavanjem svih lica, kao na primer stranaka, svedoka, advokata, sudskog osoblja i kolega sudija, bez neopravdane diferencijacije na osnovu irelevantnih razloga, bez uticaja na pravilno obavljanje svojih dužnosti.
- 5.4 Sudija neće svesno dozvoliti sudskom osoblju ili drugima pod sudijinim uticajem, usmeravanjem ili kontrolom, mogućnost pravljenja razlika među određenim licima, u predmetu koji je pred sudijom, na osnovu bilo kog irelevantnog razloga.
- 5.5 Sudija će zahtevati od advokata u postupku pred sudom da se uzdrže od izražavanja, izričito ili konkludentno, predubedjenja ili predrasuda zasnovanih na irelevantnim razlozima, osim kada su ovi pravno relevantni u odnosu na pitanje koje se tiče postupka i koje može biti predmet legitimne rasprave.

Vrednost 6

SPOSOBNOST I REVNOST

Princip:

Sposobnost i revnost su preduslovi za pravilno obavljanje sudijske funkcije.

Primena:

- 6.1 Sudijine sudske obaveze imaju prvenstvo nad svim drugim aktivnostima.
- 6.2 Sudija će posvetiti svoju profesionalnu aktivnost sudskim obavezama, koje uključuju ne samo obavljanje sudijskih dužnosti i obaveza u sudu i donošenje odluka, već i druge zadatke bitne za sudijsku funkciju ili unkcionisanje suda.
- 6.3 Sudija će preduzeti razumne korake radi održavanja i razvijanja svojih znanja, veština i ličnih kvaliteta neophodnih za pravilno obavljanje sudijske funkcije, koristeći, sa tim ciljem, pogodnosti centara za obuku i drugih facilities, koje sudijama treba da, pod kontrolom pravosudja, budu stavljene na raspolaganje.
- 6.4 Sudije će se redovno informisati o relevantnim promenama medjunarodnog prava, uključujući i medjunarodne konvencije i druge instrumente koji ustanovljavaju norme ljudskih prava.
- 6.5 Sudija će obavljati sve sudijske dužnosti, uključujući i izradu presuda, efikasno, pravično i sa razumnom ekspeditivnošću.
- 6.6 Sudija će održavati red i ugled tokom svih postupaka pred sudom u kojima učestvuje i biće strpljiv, dostojanstven i ljubazan u komuniciranju sa strankama, porotnicima, svedocima, advokatima i ostalima sa kojima sudija kontaktira u vršenju svoje funkcije. Sudija će zahtevati isti način ophodjenja od pravnih zastupnika, sudskog osoblja i drugih koji su pod uticajem, nadzorom ili kontrolom sudije.
- 6.7 Sudija neće učestvovati u radnjama koje su nespojive sa primerenim obavljanjem sudijskih funkcija.

IMPLEMENTACIJA

Po prirodi sudijske funkcije, nacionalna pravosudja će usvojiti delotvorne mere da bi se stvorili mehanizmi za primenu ovih principa, ukoliko takve mere već ne postoje u njihovim jurisdikcijama.

DEFINICIJE

U ovoj izjavi o principima, osim ukoliko nešto drugo ne proizilazi iz konteksta, navedeni pojmovi će imati sledeće značenje:

“Sudsko osoblje” podrazumeva lično sudsko osoblje sudije, uključujući osoblje pisarnice.

“Sudija” podrazumeva svako lice koje ima sudijsku vlast, kako god da je nazvano.

“Porodica sudije” podrazumeva suprugu sudije, sina, kćerku, zeta ili snaju, i bilo kog drugog bliskog srodnika ili lice koje je pratilac ili zaposleno kod sudije i koje živi u domaćinstvu sudije.

“Supružnik sudije” uključuje i partnera sa kojim sudija stanuje ili bilo koje drugo lice bilo kog pola koje je u bliskom ličnom odnosu sa sudijom.